

Størst interesse knytter sig til Maltby's analyse af Albas færden – om man vil, fremfærd – i Nederlandene 1567–72. Sygdom, frustration og depressioner kan ikke lades ude af betragtning, men nok så stor vægt tillægger forf. hertugens usmidighed overfor nødvendigheden af forvaltningsreformer i Nederlandene, hans mistillid til sine nederlandske rådgivere og den håndfaste gennemdrivelse af skatter. Uafhængigheden af bevillingsmyndigheder var naturligvis alle absolutte monarkers drøm, men faktisk opnåede Vilhelm af Oranien større bevillinger ved mere smidighed. Sidst, men ikke mindst fremhæver Maltby, at »eksemplarisk terrorisme« som Albas altid giver bagslag, men også, at man har overvurderet modstandernes religiøse incitamenter og har overset adelens (eller andre grupper) interesser.

E. Ladewig Petersen

J. C. BOYAJIAN: Portuguese Bankers at the Court of Spain, 1626–1650. New Brunswick (NJ), Rutgers University Press, 1983. XIV + 289 s. \$ 35.00.

Bogens hovedanliggende gælder finansieringen af den spanske kronens udenrigske – europæiske og oversøiske – aktivitet, groft taget i den fase, da Olivarez' regering side om side med indblandingen i tredivårskrigen så sin hovedopgave i en krigsindsats i Nederlandene, som kunne bringe Spanien antagelige fredsvilkår, om også de vilde kræve indrømmelser på kontinentet. Krigsfinansieringen oversteg – som i hele den habsburgske periode – nemlig ikke blot Spaniens egne ressourcer, men krævede (efterhånden langsigtet) kredit og komplicerede pengeoverførsler.

Den genuesiske fase af finansieringen afsluttes ved Filip II.s sidste statsbankerot 1596, men allerede forinden synes ledende portugisiske købmænd, ofte *nuovos christiaos* af jødisk herkomst, på vej ud af deres handelsvirksomhed – deltagelse i *la carreira da India* – og villige »to assume the extraordinary burden of (financing) Spanish imperialism«. I overensstemmelse med Braudel ser dr. Boyajian heri et klart vidnesbyrd om tyngdepunktsforskydningen fra Middelhavet til Atlanterhavskysten, men vel også en konsekvens af, at Spaniens og Portugals kontinentale og oversøiske engagementer bandt ressourcerne og blev prioriteret højere end de stivnende Middelhavsfronter, og af almene tendenser i retning af strukturelle ændringer af »handelskapitalismens« investeringsobjekter?

Selvom de portugisiske *assientistas*' herkomst gjorde dem suspekte i kirkens øjne var den spanske regering – i gensidig interesse – villig til at udnytte deres ressourcer på skiftende og komplicerede, men karakteristisk nok, betryggende vilkår. Mest interessant er udformingen af fast forrentede lån (til reelt faldende satser) med opsigelsesfrist og med Antwerpen som et af knudepunkterne. Et tidligt varsel om den udvikling, som i slutningen af 1600-tallet – og tidligst i England – bar frem mod konsolidering af statsgæld under fastere og mere langsigtede former.

Dr. Boyajians omhyggelige analyser røber tillige en ganske stærk koncentration af de portugisiske bankiers' udlånsvirksomhed til få (ofte indbyrdes beslægtede-

de) personer. Tilsammen androg disse *assientistas'* lån 1626–50 81 mill. dukater, men højdepunktet falder tydeligt i de kritiske år i slutningen af 1630'erne og begyndelsen af 1640'erne, indtil kronens bankerot 1647 fremkaldte krise og nødvendiggjorde afvikling, samtidig med – og i sammenhæng med? – »nedtællingen« til de westfalske fredsaftaler.

Trods bogens tilsyneladende meget specielle titel, er der altså tale om et væsentligt emne. Den udbygger og underbygger temaer, som Braudel anslog i sit klassiske værk, og selvom den er forf.s debut, er der også tale om en både meget kyndig og meget indsigtfuld bog, et væsentligt bidrag til 1600-tallets internationale historie.

E. Ladewig Petersen

NYESTE TID

METTE LADERRIÈRE (red.): *Danes in Japan 1868–1940*. København, Akademisk Forlag, 1984. 200 s. Ill. 122 kr.

Bøger der skildrer Danmarks forhold til en anden stat over en årrække risikerer at blive bid- og vidløse festskrifter hvor man skubber konfliktstof under måtten for at undgå at ærgre handelspartnere, politikere eller andre potentater. Det er glædeligt at kunne sige, at den faldgrube har nærværende bog undgået. Gensidige misforståelser, diplomatiske julelege, og lukkethed over for den fremmede kultur bliver trukket frem og analyseret uden sordin. Bogen kan følgelig anbefales; thi den belyser nogle ret ukendte dele af danske udenrigsrelationer, både på det kulturelle og på det egentligt politiske område.

Bogen er blevet til ved et samvirke mellem lærere og studerende ved Østasiatisk Institut på Københavns Universitet. I første kapitel skildrer *Olof Lidin* de officielle forbindelser mellem Japan og Danmark fra de ældste tider til og med handelstraktaten af 1912, og de diplomatiske og konsulære hovedpersoner helt op til nutiden. Danmarks tab af chancen 1846 til at blive det første land der fik normale handelsrelationer med Japan skildres objektivt, ligeså det noget valne afhængighedsforhold af energiske hollandske diplomater. Enden blev som bekendt, at Danmark blev det sidste europæiske land der fik handelstraktat med shogunatet. Der har været læst en masse arkivsager for at få alt dette frem i lyset. *Simon B. Heilesens* »Danes on Japanese Culture« er ubestridt et af bogens bedste bidrag. Det er et stykke levende dansk kulturhistorie, der belyser hvordan japanske sager kom til Danmark under det 17. århundredes forsøg på at skabe ostindiske handelsforbindelser; hvordan man i 19. årh. indsamlede og klassificerede etnografica; og hvordan private kunstkere kæmpede mod museumsautoritetens forstokkethed, endog *efter* at man ude omkring i Europa havde fået øjnene op for den japanske kunsts enestående værd. Fremstillingen går helt op til nutiden, og har fyldige bibliografiske noter. *Mette Laderrière* skriver indfølede, til tider vittigt, om tidlige danske besøgendes indtryk af Japan. Meget af dette materiale om hvordan Japan faktisk så ud i tidlig Meijitid er af stor historisk interesse. Mange af de bøger der her nævnes fortjente egentlig at blive oversat til engelsk eller japansk, for de indeholder data der er ikke er sløret af stormagts-